
Centrul de Studii pentru Resurse Românești
www.centruldestudii.ro
office@centruldestudii.ro

ISBN 978-973-88870-1-5

Centrul de Studii pentru Resurse Românești prezintă al doilea raport pentru perioada 2007-2008 privind respectarea drepturilor minorităților românești din statele membre ale Consiliului European și vecine cu România: Bulgaria, Serbia, Ungaria și Ucraina. Principala problemă pentru comunitățile românești din statele amintite este reprezentată de faptul că deși există o legislație pentru protejarea drepturilor minorităților aceste legi nu sunt aplicate. Mai mult, este pusă în practică o strategie de scindare a minorității românești, apărând limbi și grupuri etnice necunoscute la o primă vedere. În paginile ce urmează am adunat date publice care indică această situație. Pentru o mai bună înțelegere a situației comunităților românești recomandăm și raportul pentru perioada 2006-2007, care poate fi citit la adresa www.centruldestudii.ro

Linguistica și istoria rămân instrumente politice de care depinde soarta unor comunități minoritare - cel puțin așa reiese în urma unei priviri asupra situației comunităților românești din țările vecine României.

Un proiect de rezoluție depus de europarlamentarul român Roberta Anastase pe 21 septembrie 2007 constată: „Întrucât într-o serie de state membre ale Consiliului European se constată manifestări de intoleranță față de drepturile lingvistice ale minorităților naționale, fapt care constituie o amenințare pentru conservarea limbii române: 1) deplânge faptul că drepturile minorităților naționale, în special drepturile lor lingvistice nu sunt garantate pe deplin în întreaga Europă; 2) invită comisiile parlamentare competente, Consiliul și Comisia să examineze în detaliu situația comunităților românești și respectarea drepturilor lor lingvistice în Europa și să ia măsuri ferme de promovare a toleranței și

Center of Studies for Romanian Resources presents a second report covering 2007-2008 on how the minority rights for Romanian communities are respected in states members of the Council of Europe, neighbouring Romania: Bulgaria, Serbia, Ukraine and Hungary. The main problem for Romanian communities in the afore mentioned countries is that even if there is a legislation protecting the minority rights, still these laws are not put into life. Moreover, there is a strategy put into practice of splitting Romanian communities, thus making new „unknown“ ethnic groups and languages to appear. In the following pages we gathered public data indicating this situation. For a better understanding of the situation of Romanian communities we recommend the report covering 2006-2007, which can be accessed at www.centruldestudii.ro

Linguistics and history remain political instruments on which the faith of entire minority groups depend - at least this is how it looks when it comes to Romanian groups living in countries neighbouring Romania.

A motion for resolution forwarded by Romanian member of the European Parliament Roberta Anastase on 21 September 2007 says: „Having regard to the example of denial of the linguistic rights of the Romanian minorities in several Council of Europe member states, which constitutes a threat to the preservation of the Romanian language; 1) deplains the fact that the rights of national minorities, particularly their linguistic rights, are not fully guaranteed throughout Europe; 2) calls upon its relevant committees, the Council and the Commission to examine thoroughly the situation of Romanian communities and respect for their linguistic rights in Europe and to take firm action to promote tolerance and

multilingvismului; 3) invită Consiliul și Comisia să promoveze protecția limbii române în cadrul politicilor interne și externe ale Uniunii Europene“.

Această rezoluție ar putea îmbunătăți situația românilor din Valea Timocului de exemplu - acolo unde autoritățile sârbe susțin că se vorbește o limbă „vlahă“ care nu este cuprinsă în tratatele internaționale semnate de guvernul de la Belgrad, acesta fiind unul din motivele pentru care românilor din Valea Timocului nu le sunt acordate drepturile ca minoritate națională.

**Centrul de Studii
pentru Resurse Românești**

BULGARIA

Guvernul bulgar îi consideră în continuare drept „vlahi“ pe românii care trăiesc în Bulgaria. În continuare învățământul și mass-media în limba maternă pentru Românii din Bulgaria sunt în continuare practic inexistente. Poziția Guvernului Bulgar este că comunitățile de români ar trebui să-și asigure singure educație și mass-media în limba română, deoarece numărul declarat la recensământ al vorbitorilor de limbă română nu este suficient pentru a fi tratați ca o minoritate. Având în vedere toate aceste elemente apreciem tratamentul la care este supusă comunitatea românească din Bulgaria ca fiind nesatisfăcător.

SERBIA

Serbia practică la fel ca și Bulgaria împărțirea comunităților vorbitoare de limbă română în români și vlahi. Comunitățile

multilingualism; 3) calls upon the Council and Commission to promote the protection of the Romanian language within the EU's internal and external policies“.

This motion for a resolution may represent a chance for improving the situation of Romanians living in Timoc Valley - where the Serbian authorities claim that a „Vlach“ language is spoken, a language not listed in the international treaties signed by the Belgrade Government, this being one of the reasons for which Romanians living in Timoc Valley are not enjoying their rights as a national minority.

**Center of Studies for
Romanian Resources**

BULGARIA

Bulgarian Government continues to consider as „Vlachs“ the Romanians living in Bulgaria. Still, virtually there is no education and mass-media in mother tongue for Romanians in Bulgaria. Bulgarian Government says that Romanian communities should ensure by themselves mass-media and education in mother tongue, due to the fact that the number of Romanians in statistics do not qualify them as a minority. Taking into consideration all these elements we appreciate the treatment to which Romanians living in Bulgaria are subjected as being unsatisfactory.

SERBIA

Like Bulgaria, Serbia continues to split the Romanian communities in Romanians and „Vlachs“. Romanian communities re-

românești recunoscute ca atare beneficiază de un tratament corect, însă românii din Valea Timocului, desemnați ca vlahi în continuare nu se bucură de drepturile unei minorități. Astfel sunt limitate accesul la educație în limba maternă, la religie în limba maternă ca și mass-media în limba maternă. Un element nou pentru perioada 2007-2008 este creșterea numărului de acțiuni împotriva românilor din Serbia de nord-est. Tratamentul la care sunt supuse comunitățile românești din Serbia poate fi apreciat ca fiind nesatisfăcător.

UCRAINA

Același model al împărțirii comunității românești poate fi găsit și în Ucraina, unde autoritățile de la Kiev consideră că există români și „moldoveni” - ca fiind două etnii diferite cu limbi diferite. În perioada 2007-2008 Ministerul ucrainean al Educației a promovat o serie de noi reglementări care restrâng folosirea limbii române în școlile din comunitățile românești. De asemenea a fost continuată practica transformării școlilor românești în școli mixte. Tratamentul la care sunt supuse comunitățile românești din Ucraina poate fi apreciat ca fiind nesatisfăcător.

UNGARIA

În general Ungaria respectă standardele recunoscute la nivel european în tratamentul minorităților. Comunitatea românească din această țară, restrânsă ca număr, beneficiază de un tratament corect din partea autorităților. Trebuie menționat faptul că în septembrie 2007 s-au produs manifestări anti-românești din partea membrilor unei organizații extremiste.

cognized as such enjoy a fair treatment, but Romanians living in Timoc Valley designated as Vlachs do not enjoy minority rights. Therefore the right to education in mother tongue, the right to practice religion in mother tongue are limited, mass-media in mother tongue being virtually non-existent. A new element for 2007-2008 is the increase of the number of anti-Romanian actions in north-eastern Serbia. The treatment to which Romanian communities in Timoc Valley are subjected may be appreciated as unsatisfactory.

UKRAINE

The same pattern of splitting the Romanian communities may be found in Ukraine, where Kyiv authorities consider that there are Romanians and „Moldovans” - as different ethnic groups with different languages. During 2007-2008 Ukraine Minister for Education promoted some new orders and regulations thus limiting the use of Romanian languages in schools. Aswell, the practice of transforming Romanian schools in mixed schools was continued. The treatment to which Romanian communities in Ukraine are subjected may be appreciated as unsatisfactory.

HUNGARY

Generally speaking, Hungary respects all standards accepted at an European level for minority rights. Romanian community in this country, being a small one, enjoys a fair treatment from authorities. It is worth mentioning that in September 2007 there was a public hostile manifestation against Romanians, perpetrated by members of an extremist organization.

BULGARIA

BULGARIA

Suprafață: 110.910 kilometri pătrați
Vecini: Grecia 494 km, Macedonia 148 km, România 608 km, Serbia 318 km, Turcia 240 km
Populație: 7.322.858
Distribuție etnică: bulgari 83.9%, turci 9.4%, roma 4.7%, alții 2% (recensământ 2001)
Religie: Ortodocși bulgari 82.6%, Musulmani 12.2%, alte confesiuni creștine 1.2%, alții 4% (recensământ 2001)
Limbi folosite: bulgară (limbă oficială) 84.5%, turcă 9.6%, roma 4.1%, altele 1.8% (recensământ 2001)

■ Demografie

Conform primul recensământ al populației din 1905 în Bulgaria trăiau 80.000 de români, aceeași cifră apărând și în 1910. În 1920 recensământul înregistrează 57.312 români, iar în 1926 - 83.746 români trăiau în Bulgaria. Recensământul din 1934 a redus la maxim înregistrarea românilor: dacă în 1926 la Vidin erau înregistrați 42.414 români - la recensământul din 1934 au fost înre-

Area: 110,910 sq km
Border countries: Greece 494 km, Macedonia 148 km, Romania 608 km, Serbia 318 km, Turkey 240 km
Population: 7,322,858
Nationality: Bulgarian 83.9%, Turk 9.4%, Roma 4.7%, other 2% (including Macedonian, Armenian, Tatar, Circassian) (2001 census)
Religions: Bulgarian Orthodox 82.6%, Muslim 12.2%, other Christian 1.2%, other 4% (2001 census)
Languages: Bulgarian 84.5%, Turkish 9.6%, Roma 4.1%, other and unspecified 1.8% (2001 census)

■ Demographics

According to the first population census in Bulgaria in 1905 were living approximately 80.000 Romanians, the same figure being recorded in 1910. In 1920 the population census recorded 57.312 Romanians living in Bulgaria; in 1926 - 83.746. The population census in 1934 drastically reduced the number of Romanians: in 1926 only in Vidin were recorded 42.414 Romanians - while in

gistrați doar 1.213. Ultima mențiune oficială a românilor în documentele bulgare datează din 1965 când au fost înregistrați doar 6.000.

Ultimul recensământ, din 2001, nu cuprinde categoria români. Trebuie semnalat faptul că la acest recensământ au fost înregistrați 156.119 cetățeni la categoriile „alții“ (69.204), „fără etnie“ (62.108) și „necunoscută“ (24.807). În lipsa unor cifre oficiale organizațiile ne-guvernamentale ale românilor din Bulgaria afirmă că în 35 de sate din zona Vidinului există populație vorbitoare de limbă română - cifra reală este supusă impreciziei în lipsa unui recensământ.

■ Disputa români-vlahi

În cursul anului 2007 între Uniunea Tinerilor Etnici Români din Bulgaria AVE și Guvernul Bulgariei a avut loc un schimb de scrisori cu privire la respectarea drepturilor minorității române. Răspunsul Guvernului Bulgar reflectă cel mai bine atitudinea față de minoritatea română și problemele ei¹.

La fel ca în cazul Ucrainei și Serbiei, Bulgaria refuză să accepte existența unei minorități românești susținând în schimb existența unui grup etnic „vlah“ vorbitor de „limbă vlahă“ - deși în textul transmis de Guvernul de la Sofia apar contradicții față de această teză. Astfel Guvernul Bulgariei afirmă că: „Ministerul Culturii susține că nu există populație românească, doar reprezentanți ai vlahilor și aromânilor care se identifică astfel, însă vorbesc un dialect necunoscut amestecat cu cuvinte bulgare; această comunitate este foarte mică și răspândită pe tot teritoriul Bulgariei“. Într-un alt paragraf se arată că: „Trăgând concluzii din

1934 a mere 1.213 were recorded. The last official recording of Romanians in Bulgaria dates back to 1965, when only 6.000 were registered.

The most recent census from 2001 does not have a category for Romanians. It is worth to mention that during this census 156.119 citizens were recorded as: „others“ (69.204); „without ethnic identity“ (62.108); „unknown ethnic identity“ (24.807). Lacking official numbers, non-governmental organizations of Romanians in Bulgaria assert that in 35 villages in district of Vidin there is a significant Romanian language speaking population - but the real number is prone to imprecision.

■ Romanians-Vlachs dispute

During 2007 an exchange of letters took place between the Union of the Young Romanian Ethnics in Bulgaria „AVE“ and the Government of Bulgaria concerning the way the minority rights of Romanian are respected. The answer of the Bulgarian Government reflects it's attitude towards the Romanian minority and it's problems¹.

Sharing the same stance with Ukraine and Serbia, Bulgaria refuses to accept the very existence of a Romanian minority group, supporting instead the existence of a „Vlach“ ethnic group, speaking a „Vlach language“ - even that the letter of the Bulgarian Government contains some inconsistencies. Thus, the Government of Bulgaria asserts that: „The Ministry of Culture sustains that there is no Romanian population, only representatives of Vlachs and Aromians identifying themselves as Romanians, but they speak an unknown dialect mixed with Bulgarian words; this

termenul folosit în scrisoarea dumneavoastră, vlahi înseamnă români; experții consideră că asemenea egalitate între cei doi termeni nu este corectă, mai corect este să se spună că sunt vorbitori de limbă română“.

Guvernul Bulgariei a refuzat să acorde românilor statutul de minoritate națională în baza următorului raționament: „Se apreciază că semnele principale de minoritate etnica sunt: 1) Să populeze în permanentă teritoriul unui stat și să fie cetățeni ai lui - în cazul acesta așa zisa populație vlahă îndeplinește această cerință; 2) să aibă religie diferită de religia statului unde se găsesc - în cazul acesta vlahii sunt ortodocși și anume au aceeași apartenență religioasă ca și marea parte a populației din Bulgaria. Cerința pentru slujba divină în limba maternă nu este lipsită de bază, dar de fapt conform Constituției Bulgariei, ei au posibilitatea să practice ortodoxismul în Bulgaria liber, fără nici o restricție 3) să fie suficient reprezentați în stat sau într-o regiune anume, prin reprezentanți înțelegându-se numărul membrilor unei minorități. Este greu să se găsească un criteriu ce înseamnă suficient reprezentativi și de aceea, s-a convenit o parte procentuală a unei comunități minoritare în comparație cu numărul cetățenilor din stat - în acest sens conform statisticilor vlahii din Bulgaria nu îndeplinesc criteriul pentru a fi minoritate națională“.

■ Educația în limba maternă

Legislația Bulgariei ar permite învățământul în limba română pentru comu-

community is very small and spreaded all over the Bulgarian territory“. In another phrase it is said that „Concluding from the terms used in your letter, ‘Vlachs’ means ‘Romanians’; the experts consider that such an equality is not correct; a better way is to say that they are Romanian language speakers“.

Bulgarian Government refuses to recognize Romanians as an ethnic minority arguing that: „It is agreed that the main characteristics for an ethnic minority are as follows: 1) to permanently inhabit a certain territory of a state and be it's citizens - in this case the so called Vlach population fullfils this requirement; 2) to practice a different religion from that of the state in which they reside - in this case the Vlachs are Orthodox, respectively they share the same religious denomination with that of the majority of the Bulgarian population, asking for divine service in mother tongue is not lacking a basis, but actually, according to the Bulgarian Constitution they have the possibility to freely practice the Orthodox faith, with no restriction; 3) to be sufficiently represented in a state or specific region, by representation being understood the number of the members of a minority. It is difficult to find criteria on what sufficiently represented means and thus it was convened for a procentual quota compared to the total number of citizens - in this respect, according to statistics, Vlachs in Bulgaria do not fullfil this requirement in order to be a national minority“.

■ Mother tongue education

Bulgarian legislation would allow education in Romanian language for Roma-

nitățile românești însă din păcate acest lucru nu s-a întâmplat până acum cu sprijinul autorităților bulgare. Constituția Bulgariei prevede la art 36 - 2 că „cetățenii a căror limbă maternă nu este bulgara au dreptul să studieze în și să folosească propria limbă alături de studiul obligatoriu al limbii bulgare“. De asemenea, Legea Învățământului afirmă la articolul 8 - 2 că „Elevii a căror limbă maternă nu este bulgara, pe lângă studiul obligatoriu al limbii bulgare, au dreptul să studieze în limba lor maternă în afara școlii de stat din Republica Bulgaria sub protecția și controlul statului“. Singura instituție care asigură predarea unor ore în limba română este Liceul Românesc din Sofia, cu două ore de limbă pe săptămână având statutul de limbă străină.

În ciuda acestor prevederi legale nu există o formă continuă de predare a limbii române pentru cetățenii bulgari de origine română. La inițiativa organizațiilor neguvernamentale ale românilor din Bulgaria au fost înființate câteva cursuri de predare a limbii române în afara programei școlare - cum ar fi cazul școlii generale „P.R. Slaveicov“ din Vidin. Alte încercări de deschidere a unor cursuri private de limba română sunt sporadice și neregulate, în funcție de sprijinul material venit din România.

■ Mass-media în limba maternă

Legislația bulgară permite existența presei în limba maternă a minorităților naționale - articolul 12 al Legii radioului și televiziunii arată că: „Programele radio și de televiziune vor fi emise în limba

nian communities - unfortunately this has not happened with the support of the Bulgarian authorities. Bulgarian Constitution states in art. 36 - 2 that: „Citizens whose mother tongue is not Bulgarian shall have the right to study and use their own language alongside the compulsory study of the Bulgarian language“. The Bulgarian Education Law states in art 8-2 that: „Pupils whose mother tongue is not Bulgarian, besides the compulsory study of the Bulgarian language, shall have the right to study their own mother tongue outside the state school in the Republic of Bulgaria under the protection and control of the state“.

The only institution to ensure some classes in Romanian language is the so called „Romanian Highschool“ in Sofia - were are taught only 2 hours a week of Romanian language, having the status of foreign language. In spite of the above mentioned legal provisions there is no continuous form of teaching Romanian language for Bulgarian citizens of Romanian origin. An initiative of Romanian NGO's put into practice a few Romanian language classes —but outside of the official curricula - for example at the elementary school „P. R. Slaveicov“ in Vidin. Still, there is a possibility for Romanian ethnics from Bulgaria to study in Romania due to some scholarships offered by Romanian government.

■ Mass-media in mother tongue

Bulgarian legislation allows mass-media in minority languages - according to the Law on Radio and Television, Art. 12: „The programmes of radio and television broadcasters may be trans-

oficială în conformitate cu Constituția Bulgariei și pot fi transmise în altă limbă dacă (...) sunt destinate cetățenilor bulgari a căror limbă maternă nu este bulgara“. La articolul 49 al aceleiași legi se arată că: „Radioul și televiziunea națională bulgare vor produce programe naționale și regionale (...), programe adresate cetățenilor a căror limbă maternă nu este bulgara, inclusiv în limba lor maternă“. În ciuda acestor prevederi legale, în Bulgaria nu există programe de radio sau de televiziune în limba română destinate comunităților românești.

Începând cu anul 1993 la Vidina a pãrut ziarul în limba română „Timpul“, care a avut o apariție neregulată datorită lipsei fondurilor, fiind un proiect al Asociației Vlahilor din Bulgaria. În prezent la Vidin mai apare în limba română revista „AVE“ editată de Uniunea Etnicilor Români din Bulgaria - având și ea o apariție neregulată din aceleași motive.

■ Activitatea organizațiilor neguvernamentale

În Bulgaria funcționează mai multe organizații neguvernamentale ale românilor. În luna octombrie 1991 s-a constituit Comitetul de inițiativă pentru înființarea „Asociației Vlahilor din Bulgaria“ (A.V.B.). Inițial autoritățile bulgare au refuzat înregistrarea acestei asociații, înregistrare care s-a produs totuși în urma unui proces la 30 aprilie 1992. Încercările de constituire de filiale ale asociației în alte localități sau de a pune bazele unor structuri organizatorice locale, au generat iritarea și adversitatea autorităților bulgare care, în mod constant și consecvent, au tergiversat formalitățile legale. Începând cu anul

mited în another language where: 1. they are transmitted for educational purposes; 2. they are intended for Bulgarian nationals whose mother language is not Bulgarian“. In spite of this, in Bulgaria there are no radio or TV programmes in Romanian language for the Romanian communities. Beginning with 1993 in Vidin was published the Romanian language newspaper „Timpul“, as a project of the Vlachs Association of Bulgaria, being issued irregularly due to lack of funding. Presently in Vidin there is another Romanian language publication - „AVE“ - a project of Uniunea Etnicilor Români din Bulgaria - suffering from insufficient funding as well.

■ NGO's activity

In Bulgaria are active a few Romanian NGO's. In October 1991 came into being the Committee for founding Vlach Association from Bulgaria (A.V.B.). Initially, Bulgarian authorities refused to register this association - registration that occurred although after a trial on 30 April 1992. Attempts to establish branches of this NGO in other communities were met with hostility from local authorities who were constantly trying to delay the bureaucratic procedures.

Starting with 2002 a new association was founded for Romanians in Bulgaria, named „Comunitatea Românilor din

2002 a fost înființată o nouă asociație a românilor din Bulgaria, denumită „Comunitatea românilor din Bulgaria“.

De asemenea în anul 2003 a fost înființată Uniunea Etnicilor Români din Bulgaria AVE. Asociațiile românești din Bulgaria organizează anual un festival de dansuri populare la Vidin.

■ Acțiuni anti-românești

În luna martie 2008, președintele Uniunii Tinerilor Etnici Români din Bulgaria „AVE“, Ivo Gheorghiev a constatat dărâmarea monumentului ostașilor români din comuna Arcear. Monumentul era închinat soldaților români care au luptat pentru eliberarea Bulgariei de sub Imperiul Otoman în războiul din 1877-1878. Ivo Gheorghiev a depus o plângere cu privire la acest caz fără să obțină nici un rezultat.

Bulgaria“ (Romanians Community in Bulgaria). Aswell, in 2003 was founded Uniunea Etnicilor Români din Bulgaria - AVE (Union of Romanian Ethnics in Bulgaria). This association adressed in May this year a letter to the Council of Europe and European Commission, presenting the various aspects of Bulgarian state neglecting minority rights. Romanian associations in Bulgaria have an yearly traditional dancing festival in Vidin that celebrated his tenth edition in 2007.

■ Anti-Romanian actions

In March 2008, the president of the Union of the Young Romanian Ethnics in Bulgaria „AVE“, Ivo Gheorghiev found out that the Romanian soldiers monument in Arcear village was destroyed. The monument was raised to honour the Romanian soldiers that fought to free Bulgaria from the Ottoman Empire in the 1877-1878 war. Ivo Gheorghiev filled a complaint on this case, but no results followed.

SERBIA

SERBIA

Romanians - the forgotten minority groups in Eastern Europe

Suprafață: 88.361 kilometri pătrați

Vecini: Albania 115 km, Bosnia și Hertegovina 302 km, Bulgaria 318 km, Croația 241 km, Ungaria 151 km, Macedonia 221 km, Muntenegru 203 km, România 476 km

Populație: 10.150.265

Distribuție etnică: sârbi 82.9%, unguri 3.9%, roma 1.4%, yugoslavi 1.1%, bosniaci 1.8%, muntenegreni 0.9%, alții 8% (recensământ 2002)

Religii: Ortodocși sârbi 85%, Catolici 5.5%, Protestanți 1.1%, Musulmani 3.2%, nespacificată 2.6%, altele 2.6% (recensământ 2002)

Limbi folosite: sârbă 88.3% (limbă oficială), maghiară 3.8%, bosniacă 1.8%, romanes 1.1%, altele 4.1% (recensământ 2002). Notă: limbile română, maghiară, slovacă, ucraineană și croată sunt oficiale în provincia Voivodina, limba albaneză în provincia Kosovo

Area: 88,361 sq km

Border countries: Albania 115 km, Bosnia and Herzegovina 302 km, Bulgaria 318 km, Croatia 241 km, Hungary 151 km, Macedonia 221 km, Montenegro 203 km, Romania 476 km

Population: 10,150,265

Nationality: Serb 82.9%, Hungarian 3.9%, Romany (Gypsy) 1.4%, Yugoslavs 1.1%, Bosniaks 1.8%, Montenegrin 0.9%, other 8% (2002 census)

Religions: Serbian Orthodox 85%, Catholic 5.5%, Protestant 1.1%, Muslim 3.2%, unspecified 2.6%, other, unknown, or atheist 2.6% (2002 census)

Languages: Serbian 88.3% (official), Hungarian 3.8%, Bosniak 1.8%, Romany (Gypsy) 1.1%, other 4.1%, unknown 0.9% (2002 census) Note: Romanian, Hungarian, Slovak, Ukrainian, and Croatian all official in Voivodina; Albanian official in Kosovo

■ Demografie

Românii din Serbia au fost în mod intenționat împărțiți de autoritățile sârbe în două grupuri: românii din Voivodina (sau Banatul sârbesc) - cărora le-a fost recunoscută identitatea de români - și românii din Valea Timocului (sau românii din Serbia răsăriteană) care au fost în permanență desemnați de autorități sub numele de vlahi. Siversele statistici și aprecieri din cursul secolului al XIX lea au afirmat existența în Serbia a unui număr între 120.000 și 250.000 de români. Vom prezenta evoluția demografică a celor două comunități așa cum a fost ea înregistrată de autoritățile sârbe.

■ Românii din Voivodina

Conform primului recensământ iugoslav din 1921 în Voivodina trăiau 67.897 de români, în 1931 - 78.000; 1948 - 59.263; 1953 - 57.218; 1961 - 57.258; 1971 - 52.987; 1981 - 47.289; 1991 - 38.832; 2002 - 30.520

■ Românii din Valea Timocului

În statisticile oficiale aceștia au fost înregistrați ca vlahi - iar în unele statistici se remarcă faptul că numărul vorbitorilor de limbă română și care s-au declarat de etnie sârbă este cu mult mai mare decât al celor care s-au declarat vlahi (români). Astfel în 1921 în Valea Timocului au fost înregistrați 159.549 români; 1931 - 57.000; la recensământul din 1948 nu au fost luați în calcul decât românii din Voivodina; în 1953 - 198.793 vorbitori de limbă română și doar 29.000 de români; în 1961 au fost înregistrați 1.330 români; în 1971 iar nu au fost înregistrați; în 1981 - 135.000 vorbitori de

■ Demographics

Romanians living in Serbia were intentionally splited by Serbian authorities in two groups: Romanians living in Voivodina (or Serbian Banat) - that were officially recognized as Romanians - and Romanians living in Timok Valley (or from Eastern Serbia) permanently treated by Serbian authorities as Vlachs. All statistics and censuses from XIXth century recorded in Serbia a number of Romanians ranging from 120.000 up to 250.000.

■ Romanians in Voivodina

According to the first Yugoslavian census from 1921 in Voivodina lived 67.897 Romanians; in 1931 - 78.000; 1948 - 59263; 1953 - 57.218; 1961 - 57.258; 1971 - 52.987; 1981 - 47.289; 1991 - 38.832; 2002 - 30.520.

■ Romanians in Timok Valley

Romanians living in Timok Valley were registered as Vlachs - but in some statistics one can see that the number of Romanian language speakers that were registered with Serbian ethnic identity is much higher than that of those registered as Vlachs. In 1921 in Timok Valley were registered 159.549 Romanians; in 1931 - 57.000; during the census of 1948 only Romanians living in Voivodina were registered; in 1953 were registered 198.793 Romanian language speakers and only 29.000 Romanians; in 1961 - 135.000 Romanian language speakers but there was no category for

limbă română, fără a fi înregistrată și categoria; 1991 - 71.536 vorbitori de limbă română și doar 16.539 români; în 2002 - 59.729 vorbitori de limbă română și 44.110 români.

■ Raportul Herrmann

Situația românilor din Serbia a fost descrisă cel mai bine în cursul anului 2008² de parlamentarul german Jurgen Herrmann în calitate de raportor pentru Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei. Raportul lui Jurgen Herrmann a fost publicat în martie 2008², constituind urmarea motiunii depuse de parlamentarul Vlad Cebreacov din Republica Moldova. Jurgen Herrmann a efectuat două vizite de documentare în Serbia: pe 27-28 septembrie 2006 și 26-27 septembrie 2007. Raportul amintit rezumă principalele probleme ale comunității românilor din Valea Timocului.

Principala problemă este reprezentată de faptul că în ciuda declarațiilor politice de prietenie și colaborare făcute de președintele României Traian Băsescu și cel al Serbiei Boris Tadic, la nivel practic nu se întreprind nici un fel de măsuri pentru îmbunătățirea situației românilor din Valea Timocului. Jurgen Herrmann constată că: „Relațiile dintre România și Serbia sunt guvernate de două texte: un tratat de prietenie și cooperare (semnat pe 16 mai 1996) și un acord bilateral asupra cooperării în domeniul protecției minorităților naționale. Raportorul a fost informat că aplicarea acestor texte este nesatisfăcătoare. Ministrul român al Afacerilor Externe a vizitat Serbia și a solicitat întrunirea unei comisii comune inter-guvernamentale pentru minorități naționale, prevăzută în articolul 11 al

Romanian ethnicity; in 1991 were registered 71.536 Romanian language speakers and only 16.539 Romanians; in 2002 were registered 59.729 Romanian language speakers and 44.110 Romanians.

■ Herrmann Report

The status of Romanians in Serbia was best described during 2008² by the German Member of the Parliament Jurgen Herrmann, rapporteur for the Parliamentary Assembly of the Council of Europe. Jurgen Herrmann's draft report was made public in march 2008, being compiled following the motion for a resolution forwarded by Vlad Cebreacov, Member of the Parliament of the Republic of Moldova. Jurgen Herrmann visited Serbia on two occasions: during 27-28 September 2006 and during 26-27 September 2007. The aforementioned report resumes the main problems of the Romanian community in Timok Valley.

The main issue remains the fact that in spite all political statements of friendship and cooperation made by Romanian President Traian Băsescu and Serbian President Boris Tadic, at a practical level there are no initiatives to improve the situation of Romanians in Timok Valley. Jurgen Herrmann found out that: „Two texts principally govern relations between Serbia and Romania: a treaty of friendship, cooperation and good neighbourhood between Romania and Serbia (signed on 16 May 1996) and a bilateral agreement between the government of Romania and the Federal Government of the Republic of Yugoslavia an co-operation in the field of protection of national minorities (signed on 4 November 2002). The rapporteur

acordului. În ciuda unui răspuns pozitiv din partea sârbă, comisia comună nu s-a reunit încă. Raportorul încurajează autoritățile sârbe să trateze această problemă și să numească persoanele calificate pentru a participa la această comisie interguvernamentală“.

Problemele comunității românilor din nord-estul Serbiei sunt rezumate în finalul raportului Herrmann care solicită autorităților sârbe „să întreprindă măsurile necesare pentru asigurarea vlahilor/românilor care trăiesc în Serbia de est (văile Timocului, Moravei și Dunării) accesul la educație, mass-media și administrație publică în limba lor maternă și să li se permită ținerea serviciului religios în această limbă“

■ Disputa români-vlahi

Strategia autorităților sârbe de promovare a unei identități „vlahe“ în nord-estul Serbiei prin intermediul recensămintelor și a falselor studii de istorie a dat rezultate. Raportul Herrmann constată că „Vlahii sunt un grup etnic prezent în Serbia și în alte țări învecinate, înrudit cultural și lingvistic cu românii. Unii cred că vlahii sunt o parte a minorității românești, alții că sunt o minoritate separată. Faptul că vlahii s-au organizat separat de minoritatea română fondând propriul Consiliu pentru mino-

has been informed that the implementation of these texts is unsatisfactory. The Minister for Foreign Affairs of Romania has visited Serbia and requested the convening of the joint intergovernmental commission for national minorities provided for in Article 11 of the bilateral agreement, whose mission is to further the implementation of the agreement. Despite a positive response from the Serbia authorities to this request, the joint intergovernmental commission has still not met. The rapporteur strongly encourages the Serbian authorities to address the issue and appoint persons qualified to sit on the joint intergovernmental commissions“.

The problems Romanians community in Serbia is facing are summarized at the end of the Herrmann Report asking the Serbian authorities „to take the necessary measures in order to provide for the Vlachs/Romanians living in Eastern Serbia (the Timoc, Morava and Danube valleys) access to education, the media and public administration in their mother tongue and allow them to hold religious services in that language“.

■ Romanians-Vlachs dispute

The Serbian authorities' strategy to promote a „Vlach“ identity in north-eastern Serbia through population censuses and false historical and linguistic studies had a result. Herrmann Report finds out that „Vlachs are an ethnic group present in Serbia and other adjacent countries, culturally and linguistically related to the Romanians. Some believe that the Vlachs are part and parcel of the Romanian minority, others that they are a separate minority. The fact that the Vlachs have organised

ritatea vlahă arată că unii dintre vlahi nu se consideră ca aparținând minorității românești“. În ceea ce privește limba vorbită în nord-estul Serbiei Raportul Herrmann constată: „Limba este un subiect asupra căruia se ciocnesc diferitele sensibilități ale minorității române. Unii consideră că limba vlahă nu are o formă scrisă, singura limbă scrisă comună minorității etnice românești fiind româna literară. Ei văd acest lucru ca fiind o dovadă a faptului că vlahii sunt membri ai minorității românești. Alții încearcă să codifice limba vlahă pentru a afirma independența minorității și specificul ei“.

Dezbaterea asupra identității lingvistice, chiar dacă pare a fi una științifică are consecințe politice și practice imediate, după cum se va vedea în continuare.

■ Libertatea religioasă

Raportul Herrmann constată că serviciul religios în limba română în Valea Timocului este împiedicat de Biserica Ortodoxă Sârbă: „În ceea ce privește posibilitatea practică de a participa la slujbe conform cu liturghia română ortodoxă și în limba vlahă/română, situația este foarte inegală, depinzând de regiunea luată în considerare. Românii care trăiesc în Voivodina nu au nici o problemă în a participa al slujbe ținute conform cu liturghia română ortodoxă și în limba lor maternă. Situația este mult mai complexă pentru membrii minorității române sau vlahe din Serbia de est. Pare să fie posibilă periodic în anumite sate, însă nu în mod regulat. Mai mult, orice încercare nouă de a ține o slujbă conform cu liturghia română ortodoxă într-o localitate din Serbia de est este

they themselves independently from the Romanian minority by founding their own Council for the Vlach national minority shows that some of the Vlachs do not regard themselves as belonging to the Romanian minority“. As far as the language spoken in north-eastern Serbia is concerned, Herrmann Report states: „Language is a subject on which the different sensibilities of the ‘Romanian’ ethnic minority clash. Some consider that since the Vlach language has no written form, the only written language common to the Romanian ethnic minority is literary Romanian. They see this as evidence that the Vlachs are members of the Romanian minority. Others, however, are making attempts to codify the Vlach language in order to assert this minority’s independence and distinctiveness a little more strongly“

■ Religious freedom

Herrmann Report asserts that the divine service in Romanian language in Timoc Valley is blocked by the Serbian Orthodox Church: „As to the practical possibility of attending a mass according to Romanian Orthodox liturgy and in Vlach/Romanian, the situation is very uneven depending on the region considered. «Romanians» living in Voivodina have no trouble attending a mass celebrated according to Romanian Orthodox liturgy and in their mother tongue. The position is more complex for the members of the Romanian or Vlach minority dwelling in eastern Serbia. It would appear to be possible at times in certain villages, but not consistently so. Moreover, any fresh attempt to hold a mass according to Romanian Orthodox liturgy in a locality

supusă unor presiuni puternice și unor reacții ostile. Raportorul solicită autorităților sârbe să coopereze cu reprezentanții celor două biserici pentru a găsi o soluție practică prin care libertatea religiei să devină o realitate și în Serbia de est. Pare necesară luarea în considerare a acordării unui loc pentru Biserica Ortodoxă Română, de exemplu prin extinderea jurisdicției teritoriale a diocezei Dacia Felix“.

■ **Folosirea limbii române în administrație, educație și mass-media**

Raportul Herrmann constată că împărțirea minorității române în „vlahi“ și „români“ ca și menținerea ambiguității la nivel oficial asupra limbii vorbite în nord-estul Serbiei duce la blocarea inițiativelor de folosire a limbii materne de către românii din Valea Timocului în administrație, educație și mass-media: „Există relații că limba vlahă nu este folosită în administrațiile locale în localitățile unde membrii acestei minorități reprezintă peste 15% din populație. Această proporție de 15% este prescrisă de legislația națională pentru ca folosirea limbii în administrație să fie admisibilă. Limba vlahă nu este una din limbile minoritare pentru care Serbia și-a luat un angajament în concordanță cu Carta Limbilor Minoritare. Raportorul consideră necesar să reamintească faptul că anumite prevederi ale Cartei se aplică tuturor limbilor minoritare, inclusiv celor care nu sunt menționate în instrumentul ratificării. Problema educației în limba minoritară prezintă două aspecte: pe de o parte abia este posibilă predarea în limba vlahă deoarece aceasta este în

of eastern Serbia is allegedly subjected to strong pressure and hostile reactions. The rapporteur urges the Serbian authorities to co-operate with the representatives of the two churches in finding a practical solution whereby freedom of religion is made a reality in eastern Serbia too. It seems necessary to think about the possibility of granting a see to the Romanian Orthodox Church, for instance by extending the territorial jurisdiction of the Dacia Felix diocese“.

■ **Mother tongue in administration, education and mass-media**

Herrmann Report shows that splitting the Romanian minority in „Vlachs“ and „Romanians“, as well as maintaining ambiguity at an official level on the language spoken in north-eastern Serbia blocks all initiatives to use mother tongue of Romanians in Timoc Valley in administration, education and mass-media: „It has been reported that the use of the Vlach language in local administration is not even entrenched in localities where the members of this minority represent over 15% of the population. This 15% proportion is prescribed by the national legislation for the use of a language in administration to be permissible. Now, the Vlach language is not one of the minority languages on which Serbia has made an undertaking in accordance with the Charter for Regional or Minority Languages. Indeed, the rapporteur considers it necessary to recall that certain of the Charter’s provisions apply to all minority languages including those not mentioned in the instrument of ratification. The problem of education in the minority

principiu o limbă orală, pe de altă parte nu există foarte mulți profesori calificați care să predea în română. (...) Conform informațiilor primite de raportor, în mai multe ocazii membri ai minorității vlahe/românești au strâns semnături pe o petiție cerând asigurarea educației în limba lor, fără să aibă succes“.

Aceiași problemă provocată de ambiguitatea oficială asupra limbii vorbite de românii din Valea Timocului se regăsește și în privința mass-media: „În ceea ce privește mass-media, membrii minorității române/vlahe din Serbia de est se află în mod clar în dezavantaj față de cei care trăiesc în Voivodina. Autoritățile au indicat faptul că obligația din cadrul Cartei pentru limbile regionale sau minoritare de a avea mass-media tipărită în limbile minoritare nu se aplică pentru limba vlahă deoarece aceasta nu a fost inclusă de Serbia în instrumentul de ratificare“. Deoarece în Voivodina există mass-media în limba română, Raportul Herrmann cere extinderea programelor de radio și televiziune de aici și în Valea Timocului.

■ Români în administrația locală

Pe 10 septembrie 2008, Predrag Balasevici, președintele Partiei Democratice a Rumânilor din Serbia, a fost ales președinte al Consiliului Local al raionului Bor - aceasta fiind cea mai înaltă funcție a administrației locale în care se găsește un român în această regiune³. În urma alegerilor din 11 mai 2008 românii din Serbia de nord-est au câștigat 13 consilieri locali în 6 raioane⁴. Alegerea

language is twofold: on the one hand is hardly possible to teach in Vlach as this is an essentially oral language, and besides there is a shortage of qualified teachers to teach in Romanian. (...) According to the information conveyed to the rapporteur, on several occasions members of the Vlach/Romanian minority have collected signatures in a petition asking for instruction in their language to be provided, without success“.

The same problem provoked by the official ambiguity on the language spoken by Romanians in Timoc Valley is to be found in mass-media issue: „Regarding the media, the members of the Romanian and/or Vlach minority residing in eastern Serbia are plainly at a great disadvantage compared to those living in Voivodina. (...) The authorities have pointed out that the obligation under the Charter for Regional or Minority Languages to have printed media in minority languages does not apply to Vlach which was not included by Serbia in the instrument of ratification“. Due to the fact that in Voivodina exists mass-media in Romanian language, Herrmann Report asks the radio and television programs here to be extended in Timoc Valley.

■ Romanians in local administration

On 10th of September 2008, Predrag Balasevici, president of the Romanian Democratic Party in Serbia was elected president of the Local Council of the Bor county - this being the highest office in local administration where a Romanian is to be found in this region³. Following the elections from 11th May 2008, Romanians in north-eastern Serbia won 13 local counselors seats in 6

lui Predrag Balasevici în funcția de președinte al Consiliului Local Bor a fost posibilă prin alianța cu Partidul Democrat al președintelui Boris Tadici. „Preluarea acestei funcții este o victorie a românilor din Timoc care astfel vor avea ceva de spus în deciziile care se iau și care îi privesc direct. În Comuna Bor avem 12 sate din care 11 românești, iar în orașul Bor, 50% din populație sunt români, iar eu voi încerca să fac cât mai mult ca atât ei cât și sârbii și celelalte etnii din comună să simtă că s-a schimbat ceva“ a declarat Predrag Balasevici după alegerea sa.

■ Contacte politice

Între 2007-2008 contactele politice la nivel înalt dintre România și Serbia au continuat, de fiecare dată afirmându-se bunele relațiile dintre cele două țări. Pe 27 septembrie 2007 vicepremierul sârb Bozidar Djelic a avut o întâlnire cu euro-parlamentarul român Marian-Jean Marinescu, care a solicitat sprijinul sârbe pentru introducerea limbii române în școlile din Valea Timocului⁵.

Pe 2 august 2008 președintele României Traian Băsescu a efectuat o a doua vizită în Serbia, unde s-a întâlnit cu președintele sârb Boris Tadici. Băsescu s-a mai întâlnit în Serbia cu Tadici în ianuarie 2008, președintele sârb venind la București în februarie 2008. De fiecare dată cei doi șefi de state au ținut să sublinieze bunele relații dintre România și Serbia - însă în ciuda acestor declarații Comisia interguvernamentală pentru minorități nu s-a reunit.

counties⁴. The election of Predrag Balasevici as president of the Local Council Bor was possible by an alliance with the Democratic Party of Serbian President Boris Tadici. „Taking this office constitutes a victory for Romanians in Timoc, who will have a word in decisions taken which concerns them and I will try to do as much as possible that Romanians, Serbs and other ethnic groups in this county to feel that something has changed“, said Predrag Balasevici after his election.

■ Political contacts

Between 2007-2008 continued political contacts at high level between Romania and Serbia, on every occasion being asserted the good relations between the two countries. On 27th September 2007, deputy prime-minister Bosidar Djelic had a meeting with Romanian Member of the European Parliament Marian Jean Marinescu, who sought the support of Serbian authorities for the use of Romanian language in schools of Timoc Valley⁵.

On 2nd August 2008 Romanian President Traian Băsescu made a second visit in Serbia during 2008, meeting Serbian President Boris Tadici. Băsescu had another meeting with Tadici in Serbia in January 2008, the Serbian head of state coming to Bucharest in February 2008. On each of these occasions the two heads of states underlined the best relations between Romania and Serbia - but in spite of these statements the intergovernmental commission for national minorities still has not met.

■ Noi mass-media în limba română

Agencia de presă Romanian Global News anunța pe 27 iulie 2008 demararea unui proiect al televiziunii RTV-Cladova din Serbia de nord-est care a început să realizeze și să emită programe în limba română cu ajutorul unui proiect al Ministerului Culturii Republicii Serbia. Programele constau din emisiuni de știri care se pot viziona sâmbăta și duminica la orele 17,00 timp de 10 minute și din emisiuni tematice programate o dată pe lună (duminica) între orele 14,30-15,00 timp de 30 de minute. În cadrul emisiunilor tematice jumătate din timpul propus va fi dedicat oaspeților care vor vorbi în direct cu moderatorul emisiunii, unde vor fi atinse probleme etnice cu care se întâlnesc locuitorii de naționalitate română cum ar fi: limba, învățământul, cultura și alte aspecte din viața lor. Cea de-a doua parte a emisiunii va fi dedicată reportajelor realizate în mijlocul românilor, obiceiurile și tradițiilor lor.

Deasemenea și la „RADIO DJERDAP“ - Cladova a fost elaborat și aprobat proiectul „Bună ziua prieteni“. Emisiunile în limba română au început din data de 01.07.2008. zilnic de la orele 18,00 timp de zece minute sunt știri, iar o dată pe săptămână (duminica) timp de o oră se emite rezumatul știrilor. Contribuția pentru elaborarea proiectelor amintite aparține Societății Românilor „Valahilor „TRAIAN“ cu sediul în comuna Cladova și Biroului teritorial coordonator al CNR-ului din Cladova⁶.

■ New mass-media in Romanian language

Press agency Romanian Global News announced on 27th July 2008 the beginning of project run by RTV-Cladova television in north-eastern Serbia to produce and broadcast programs in Romanian language with support from the Serbian Ministry of Culture. Programs broadcasted contain news, running on Saturdays and Sundays at 17:00 hours for 10 minutes and feature programs once a month on Sunday at 14:30 for 30 minutes. During these feature programs half of the time will be live, dedicated to guest-speakers who will discuss ethnic problems of Romanians like: language, education, culture, etc and other problems their are facing.

RADIO DJERDAP radio station in Cladova introduced a project named „Good day friends“. Romanian language broadcasts began on 1st of July 2008. Beginning with 18:00 hours are broadcasted news for ten minutes in Romanian, and once a week, during an hour the news broadcasted during the week are summarized⁶.

■ Acțiuni anti-românești

În perioada întâlnirii președinților Băsescu și Tadić în Serbia, în orașul Negotin au apărut grafitti-uri anti-românești. Pe un zid din Negotin a apărut inscripția: „Serbia la sârbi; Valahii la România”⁷.

Preotul Boian Alexandrovici a fost supus în cursul anului 2008 la presiuni din partea Episcopiei de Timoc a Bisericii Ortodoxe Sârbe. Tribunalul bisericesc al Episcopiei Ortodoxe Sârbe de Timoc de la Zăiceri a formulat pe numele lui, pe 26 august 2008, cinci capete de acuzare pe baza cărora a cerut Bisericii Ortodoxe Sârbe caterisirea lui din treapta preoției. Printre acuzele aduse preotului Boian Alexandrovici se numără și ținerea de slujbe în limba română. În anul 2008, pentru eforturile sale de păstrare a spiritului românesc într-o țară slavă, Boian a fost decorat de președintele Traian Băsescu cu Ordinul Meritul Cultural în grad de Comandor, medalia fiindu-i decernată de ambasadorul român de la Belgrad. Biserica Ortodoxă Română a catalogat gestul episcopului sârb Justin al Timokului drept unul de intimidare. Biserica Ortodoxă Sârbă a considerat ilegală, încă de la înființarea din 2001, Episcopia de Vârșet, pentru românii din Serbia. În aprilie 2006, ca urmare a dialogului dintre cele două biserici, episcopia și-a schimbat titulatura în Dacia Felix, urmând să aibă sediul la Deta și cancelaria la Vârșet. În urma protocolului, episcopia românească urma să asigure asistența spirituală pentru românii din Voivodina, în timp ce Biserica Ortodoxă Sârbă urma să asigure preoți vorbitori de limbă română pentru cei din Valea Timocului⁸.

O altă țintă a presiunilor a fost

■ Anti-Romanian actions

During the meeting of President Băsescu and President Tadić in Serbia, in the city of Negotin anti-Romanian grafitti appeared. On a wall in Negotin was written „Serbia for serbs - Vlachs to Romania”⁷.

Reverend Boian Alexandrovici was subjected to pressures from the Timoc Bishopry of the Serbian Orthodox Church. Church Court of the Serbian Orthodox Bishopry of Timoc in Zaicar accused reverend Boian Alexandrovici on five accounts, urging the Serbian Orthodox Church to depose him from priesthood. One account on Boian Alexandrovici was accused is celebrating messa in Romanian language. In August 2008, for his efforts to preserve Romanian spirit in a Slav country, Boian Alexandrovici was decorated by President Traian Băsescu with the Order of Cultural Merit. Romanian Orthodox Church appreciated the initiative of the Timoc Bishopry as one of intimidation. The Serbian Orthodox Church considered illegal the foundation of the Romanian Bishopry of Vârșet. In april 2006, following the dialogue between the two churches, Romanian Bishopry changed it's name as Dacia Felix, having it's seat in Deta and it's chancellery in Vârșet. According to this understanding, Dacia Felix Bishopry should have provide for Romanians in Vojvodina, while the Serbian Orthodox Church should have ensured Romanian speaking priests for Romanians in Timoc Valley - something that never happened⁸.

Another target for pressures was Dušan Părvulovici, director fo the Federation of Romanians in Serbia. In a request for support adressed to inter-

Dušan Pârvulovici, directorul Federației Românilor din Serbia. Într-un apel de ajutor adresat organizațiilor internaționale acesta s-a plâns de acțiunile serviciilor secrete sârbe împotriva sa și a familiei sale dar și a organizației pe care o conduce. Pârvulovici a arătat că secția din Negotin a Agenției Informative și de Securitate (BIA) dispunea de copia documentației financiare a Federației Românilor din Serbia, care se găsea în original la Direcția Fiscală din Negotin. De asemenea, directorul Agenției Informative și de Securitate din Negotin a chemat-o la o convorbire pe contabila Federației Românilor din Serbia, cerându-i să nu-l informeze despre această întâlnire pe directorul Federației Românilor din Serbia, Dušan Pârvulovici. În timpul acestei întâlniri, contabilei i-au fost adresate întrebări ca: ce activitate au salariiții Federației Românilor din Serbia? cine îi plătește? ce salarii au? Dušan Pârvulovici a arătat că Federația Românilor din Serbia a fost controlată de toate organele de control financiar sârbe în încercarea de a găsi ilegalități în activitatea sa⁹.

national organizations, Dušan Pârvulovici accused the actions taken by Serbian secret services against him and his family, as well as against the organizations he is leading. Pârvulovici said that the section of Serbian Intelligence and Security Agency in Negotin (BIA) had a copy of the financial file of the Federation of Romanians in Serbia, the original file being handed to the Financial Administration of Negotin. The director of BIA section in Negotin asked the accountant of the Federation of Romanians in Serbia for a meeting, asking her not to inform Pârvulovici on this meeting. During this discussion the accountant was asked to provide information on the activities of the Federation of Romanians in Serbia employees, who is paying them, what salaries they have. Dušan Pârvulovici stated that all Serbian control agencies inspected Federation of Romanians in Serbia in an attempt to find illegalities in its activity⁹.

UCRAINA

UKRAINE

Suprafață: 603.700 kilometri pătrați

Vecini: Belarus 891 km, Ungaria 103 km, Moldova 939 km, Polonia 526 km, România (sud) 169 km, România (vest) 362 km, Rusia 1,576 km, Slovacia 97 km

Populație: 46.299.862

Distribuție etnică: ucrainieni 77.8%, ruși 17.3%, beloruși 0.6%, moldoveni 0.5%, tătari 0.5%, bulgari 0.4%, unguri 0.3%, români 0.3%, polonezi 0.3%, evrei 0.2%, alții 1.8% (recensământ 2001)

Religii: Ortodocși ucraineni - Patriarhatul Kiev 19%, Ortodocși (fără supunere canonică) 16%, Ortodocși ucraineni supuși Patriarhatului Moscovei 9%, Greco-catolici 6%, Biserica Ortodoxă Ucraineană Autocefală 1.7%, Protestanți, Mozaici, fără religie 38%

Area: 603,700 sq km

Border countries: Belarus 891 km, Hungary 103 km, Moldova 939 km, Poland 526 km, Romania (south) 169 km, Romania (west) 362 km, Russia 1,576 km, Slovakia 97 km

Population: 46,299,862

Nationality: Ukrainian 77.8%, Russian 17.3%, Belarusian 0.6%, Moldovan 0.5%, Crimean Tatar 0.5%, Bulgarian 0.4%, Hungarian 0.3%, Romanian 0.3%, Polish 0.3%, Jewish 0.2%, other 1.8% (2001 census)

Religions: Ukrainian Orthodox - Kyiv Patriarchate 19%, Orthodox (no particular jurisdiction) 16%, Ukrainian Orthodox - Moscow Patriarchate 9%, Ukrainian Greek Catholic 6%, Ukrainian Autocephalous Orthodox 1.7%, Protestant, Jewish, none 38%

■ Demografie

Ca în Serbia, și în Ucraina comunitatea românească a fost împărțită în mod artificial în două: români și moldoveni, continuându-se astfel practica stabilită în timpul stalinismului. Conform datelor ultimului recensământ din 2001, în Ucraina, 258.619 dintre persoane au fost recenzate ca „moldoveni“, iar alte 155.130 ca români.

Recensământul din 1930 consemna în actuala regiune ucraineană Cernăuți 227.187 români. Primul recensământ sovietic în această regiune din 1959 a înregistrat 151.435 români, iar ultimul recensământ sovietic din 1989 a înregistrat 184.836 români. Primul recensământ ucrainean a consemnat existența în regiunea Cernăuți a 181.780 români, dintre care 67.225 s-au declarat moldoveni. În regiunea Odessa au fost recenzați în anul 2001 un număr de 123.751 moldoveni. În regiunea Transcarpatia au fost recenzați în anul 2001 32.152 etnici români.

■ Situația politică

Prin Tratatul încheiat între România și Ucraina în 1997, a fost constituită o comisie mixtă interguvernamentală de cooperare pe problemele minorităților care ar trebui să se întrunească anual, însă din 1998 până în prezent au avut loc doar cinci reuniuni ale acestei comisii.

Pe 18 iulie 2008, ministrul român de externe Lazăr Comănescu s-a întâlnit la Kiev cu omologul său ucrainean Volodimir Ogrîzko. Cu această ocazie ministrul Comănescu a subliniat că respectarea drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale reprezintă un cri-

■ Demographics

Like Serbia, Ukraine artificially splitted the Romanian community in two: Romanians and Moldovans, thereby continuing a practice from Soviet times. According to the last census from 2001 in Ukraine, 258.619 citizens were registered as Moldovans and 155.130 citizens were registered as Romanians. The census from 1930 registered in the nowadays Cernăuți region 227.187 Romanians. The first Soviet census in this region in 1959 registered 151.435 Romanians, and the last Soviet census in 1989 registered here 184.836 Romanians. The first Ukrainian census registered in Cernăuți region 181.780 Romanians - among which 67.225 were registered as Moldovans. In Odessa region were registered in 2001 123.751 citizens as Moldovans. In Transcarpatia region in 2001 were registered 32.152 Romanians.

■ Political situation

According to the first Treaty signed between Romania and Ukraine in 1997, a joint intergovernmental cooperation commission regarding minority problems had been established, commission which should have met annually, but which met only five times since 1998 until now.

On 18th July 2008, the Romanian minister of foreign affairs Lazăr Comănescu met at Kiev with his Ukrainian counterpart Volodimir Ogrîzko. On this occasion minister Comănescu underlined again that human rights observance regarding national minorities is a fundamental criteria in Ukraine process

teriu fundamental în ceea ce privește procesul de aderare al Ucrainei la Uniunea Europeană. „Sunt convins că și colegii mei ucraineni înțeleg acest lucru foarte bine“, a adăugat ministrul român. El a apreciat că este foarte important ca procesul de monitorizare a modului în care sunt respectate drepturile celor două minorități să fie reluat, dar și să se identifice cauzele care au dus la întreruperea acestei monitorizări. Ministrul Volodimir Ogrizko a subliniat că Ucraina respectă „foarte strict“ toate standardele și criteriile internaționale privind protecția drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale. „Aceasta este o temă în care trebuie să fim foarte atenți și corecți pe viitor și am convenit cu colegul meu să fim așa. Este o tematică foarte importantă pentru România și Ucraina și trebuie să avem o bază de la care să putem porni un dialog foarte deschis. Această temă nu poate fi subiectul unor speculații“, a menționat oficialul ucrainean. Reluarea activității comisiei mixte de monitorizarea ar fi trebuit să înceapă în luna septembrie 2008¹⁰.

■ Educația în limba maternă

Învățământul în limba română în Ucraina continuă să fie modificat prin decizii ale guvernului de la Kiev. Astfel, în cursul anului 2008 Ministerul Învățământului de la Kiev a emis Dispoziția nr. 461 din 26 mai 2008 „Cu privire la întărirea programului pentru îmbunătățirea studierii limbii ucrainene în școlile de cultură generală cu predare în limba minorităților naționale pe anii 2008-2011“ și a ordinului cu numărul 496 din 3 iunie 2008 „Cu privire la confirmarea Instrucțiunii pentru completarea

of European Union accession. „I am convinced that my Ukrainian colleagues understand this very well“, Romanian minister added. He appreciated it is very important that the process of monitoring how human rights are respected for the two minorities to be continued, as well as identifying what made it stop. Minister Volodimir Ogrizko underlined that Ukraine „strictly“ respects all international standards and rules concerning the rights of minorities. „This is a subject where we should be very careful and fair in the future and I agreed with my colleague that we will be. It is a very important subject for Romania and Ukraine and we must have a base to start on for an open dialog. This can be the subject of many speculations“, the Ukrainian official said. The joint commission should have resumed its activity in September 2008¹⁰.

■ Education in mother tongue

Education in Romanian language in Ukraine continues to be modified through decisions of Kyiv Government. Thus, during year 2008, Ministry of Education in Kyiv published Order Number 461 from 26th May 2008 „Regarding the estrangement of the program for improvement of the study of Ukrainian language in the minorities schools for 2008-2011“ and Order Number 496 from 3th July 2008 „Regarding the establishment of Instructions for completing class journals for grades

jurnalelor de clasă pentru clasele 5-11 ale instituțiilor de învățământ“. Inovațiile acestor reglementări constau în următoarele: De la 1 septembrie 2008 se va mări numărul de ore la studierea limbii ucrainene ceea ce duce la reducerii numărului de ore cu predare în limba română; în clasele a 10-a din școlile cu predare în limba română se introduce studierea istoriei Ucrainei și matematicii în limba ucraineană; în clasele de a 5-a se va introduce predarea în două limbi a Istoriei Ucrainei, iar din anii viitori și predarea geografiei, matematicii, educației fizice¹¹.

Reprezentanții Uniunii Interregionale Comunitatea Românilor din Ucraina (Vasile Tărățeanu și Aurica Bojescu) au transmis în iunie 2008 președintelui României o scrisoare deschisă în care au enumerat mijloacele folosite de guvernul Ucrainei pentru reducerea numărului școlilor și orelor cu predare în limba română:

- deschiderea claselor ucrainene în școlile naționale cu scopul desființării acestora din interior (Bahrinești, raionul Hliboca, Vancicăuți, Boian și liceul nr. 2 din orașelul Noua Sulită, raionul Noua Sulită);
- numirea în fruntea școlilor naționale a unor directori care nu cunosc limba maternă a copiilor pe care îi învață (SMN 17, or. Cernăuți);
- predarea forțată a unor obiecte din programul școlar („Geografia Ucrainei“, „Istoria Ucrainei“, „Educația fizică“, „Educația patriotică“, „Ucrainologia“) în limba ucraineană, duce la îngustarea sferei de funcționare a limbii materne în școli;
- introducerea cursului integrat „Literatura română-literatura universală“, lucru ce nu s-a întâmplat și în școlile

5-11 of education establishments“. These regulations refer to the following: Starting 1st September 2008 the number of hours granted for studying Ukrainian language will increase, which will lead to a decrease of the number of hours in Romanian language; in the schools for Romanian minorities, starting 10th grade, the student will have to study the history of Ukraine and mathematics in Ukrainian; in the 5th grade, student will have to learn the history of Ukraine both in Ukrainian and Romanian language and starting 6th grade geography, mathematics and physical education as well¹¹.

In June 2008 representatives of Interregional Union Romanian Community from Ukraine (Vasile Tărățeanu and Aurica Bojescu) sent Romanian President a open letter where they presented the means used by Ukrainian government to reduce the number of Romanian schools:

- establishing Ukrainian classes in national schools with the purpose of destroying them from the interior (Bahrinești, Hliboca district, Vancicăuți, Boian and HighSchool Nr. 2 from town Noua Sulită, Noua Sulită district);
- naming as director of national schools persons who do not speak the maternal language of children to whom they teach;
- students are forced to study some subjects from the curricula (Geography of Ukraine, History of Ukraine, Physical Education, Patriotic education, Ukrainianology) in Ukrainian language, which reduced the functionality of maternal language;
- establishing the course „Romanian Literature - Universal Literature“, but not in Ukrainian schools, lead to a decrease

ucrainene, în urma căruia s-a redus considerabil volumul de predare a literaturii naționale cu zeci de ore pe săptămână (în școlile ucrainene literatura universală se predă aparte de literatura ucraineană);

- stimularea lipsei de manuale în limba română la diverse obiecte pentru a forța trecerea predării obiectelor („Istoria Ucrainei“, „Geografia Ucrainei“, „Ucrainologia“, etc) în limba ucraineană;

- editarea de manuale necalitative, de un nivel profesionist, didactic și științific redus. În unele manuale, cum este, de exemplu „Eu și Ucraina“, sunt omiși românii ca populație autohtonă în Ucraina, deși ei reprezintă un segment important de populație, depășind numeric alte etnii care sunt enumerate în manual;

- în cuvântările sale, când vorbește despre naționalitățile conlocuitoare în Ucraina, chiar și președintele Ucrainei, îi omite pe români, enumerându-i doar pe unguri, polonezi, bulgari, ruși, țigani, evrei;

- scrierea documentației, orarelor și jurnalelor de clasă, programelor de lucru, protocoalelor etc. agitația extrașcolară și instructivă, diversele concursuri profesionale se desfășoară în limba ucraineană, reducându-se și mai mult caracterul de școală națională;

- anularea examenelor de absolvire și de admitere la limba română în instituțiile de învățământ superior și la cele medii de specialitate;

- înlocuirea examenului de admitere la limba română cu cel de limba ucraineană la specialitatea: învățător pentru clasele primare pentru școlile cu limba română de predare a obiectelor (Colegiul pedagogic al Universității Naționale „Iu. Fedkovič“ din Cernăuți)¹²;

of classes referring to national literature (in Ukrainian schools Universal Literature is studied separately from Ukrainian Literature);

- encouraging the lack of textbooks in Romanian language at some subjects to encourage the study in Ukrainian;

- editing low quality textbooks of a low professional, didactic and scientific level. In some textbooks, as for example „Me and Ukraine“, Romanians are not mentioned as a native population in Ukraine, although it represents an important segment of population, outnumbering other populations which are mentioned in the textbook.

- in his speeches, when he is talking about other minorities that live in Ukraine, even the president omits to mention Romanians among Hungarians, Poles, Bulgarians, Russians, Gypsies, Jews;

- the documents, schedules, class journals, working programs, diverse professional challenges are held only in Ukrainian language, reducing the character of national school;

- canceling the possibility of taking graduation exam in Romanian or any admission exam into a higher institute of education or medium ones;

- replacement of the admission exam in Romanian with a exam in Ukrainian language for the teachers from primary grades¹².

■ Libertatea religioasă

Biserica ortodoxă supusă Mitropoliei Basarabiei din Hagi-Curda (Camâșovka, regiunea Odessa) a rămas și în anii 2007-2008 cea mai periclitată parohie cu slujbă în limba română. Astfel, în martie 2007, Mitropolitul ucrainean al Odesei Agafanghel a cerut autorităților ucrainene demolarea noii biserici construite aici¹³.

În ciuda acestor cereri, lucrările la această biserică au fost încheiate în vara anului 2008. În prezent la noua biserică din Hagi-Curda slujește preotul Grigore Galben, care spre deosebire de predecesorii săi nu a mai fost ținta atacurilor cu autori necunoscuți. Până în prezent autoritățile ucrainene nu au reușit să-l identifice pe cei care i-au atacat în anii trecuți pe preoții supuși Mitropoliei Basarabiei¹⁴.

■ Mass-media în limba maternă

Mass-media în limba română are o reprezentare destul de bogată - însă se confruntă cu numeroase probleme. Cea mai mare problemă este finanțarea publicațiilor în limba română - din această cauză multe reviste sau ziare având apariții neregulate. Necesitatea înregistrării la autoritățile locale a publicațiilor scrise generează și ingerințe din partea autorităților ucrainene. Printre publicațiile care apar la Cernăuți în limba română se numără: ziarele „Concordia“, „Zorile Bucovinei“; ziare cu apariție neregulată „Junimea“ și „Arcașul“, revista pentru copii „Făgurel“, almanahul cultural-literar „Țara fagilor“, revista trimestrială „Septentrion literar“, ziarul „Libertatea cuvântului“, ziarul

■ Religious freedom

The Orthodox Church submitted to the Metropolitan Church of Basarabia from Hagi-Curda (Camâșovca, Odessa region) remained in 2007-2008 the most endangered parish with Romanian language divine service. Thus, in March 2007, Ukrainian bishop of Odessa, Agafanghel asked Ukrainian authorities to demolish the new church built here¹³.

Despite all this requests, the establishment of this church had been finished in the summer of 2008. Now, priest Grigore Galben is serving at this church in Hagi-Curda, who unlike his predecessors has not been the target of some attacks made by unknown perpetrators. Untill now, Ukrainian authorities did not managed to identify the authors of those who attacked previous priest member of to Metropolitan Church of Basarabia¹⁴.

■ Mass-media in mother tongue

Mass-media in Romanian language has a pretty large presence - still confronting a lot of problems. The biggest problem is funding the publications in Romanian language - most of these being issued irregularly. The obligation of registering written media with local authorities generates also influences from Ukrainian authorities. Among Romanian language media printed in Cernăuți are: newspapers „Concordia“, „Zorile Bucovinei“, „Junimea“, „Arcașul“; childre magazine „Făgurel“; cultural almanach „Țara Fagilor“; „Septentrion literar“ magazine; „Libertatea Cuvântului“, „Clopotul Bucovinei“. In Transcarpatia region mass-media in Romanian language is

„Clopotul Bucovinei“. În regiunea Transcarpatia mass media sunt reprezentate prin emisiunile de televiziune în limba română „Zi de zi“ și „Telerevista săptămânii“, iar la radio emisunea zilnică „Plaiul meu natal“. Tot aici mai există și publicația „Maramureșeni“ care are apariție săptămânală.

■ Activitatea publică a românilor din Ucraina

Românii din Ucraina sunt reprezentați în Parlamentul de la Kiev de deputatul Ioan Popescu, care a fost ales pe listele Partidului Regiunilor. În afară de această reprezentare etnică români din Ucraina sunt asociați într-un număr mare de asociații și organizații neguvernamentale. În regiunea Cernăuți există Alianța Creștin-Democrată a Românilor din Ucraina, Asociația Științifico-Pedagogică din Ucraina „Aron Pumnul“, Societatea pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu“, Liga Tineretului Român din Bucovina „Junimea“, Societatea Victimelor Represaliilor Staliniste „Golgota“, Asociația Cultural-Sportivă „Dragoș Vodă“, Centrul Bucovinean Independent de Cercetări Actuale, Societatea de binefacere „Casa Limbii Române“, Uniunea Interregională „Comunitatea românească din Ucraina“. În Transcarpatia activează Asociația social-culturală „George Coșbuc“, Societatea culturală „Ioan Mihaly de Apșa“, Uniunea Regională „Dacia“, Societatea Tineretului Român „Mihai Eminescu“, Asociația Primăriilor românești din dreapta Tisei. În regiunea Odesa activează Asociația Național-Culturală „Basarabia“ a Romanilor din regiunea Odesa și Ansamblul Folcloric „Dor Basarabean“. Această organizație intenționează să

reprezentat by: daily TV programs „Zi de zi“ and weekly „Telerevista săptămânii“, daily radio program „Plaiul meu natal“ and weekly magazine „Maramureșeni“.

■ Public activity of Romanians in Ukraine

Romanians in Ukraine are represented in the Kyiv Rada by Ioan Popescu, who was elected on Regions Party lists. Beside this central representative, Romanian ethnics in Ukraine have a large number of non-governmental organizations. In Cernăuți region may be found: Christian-Democratic Alliance of Romanians in Ukraine; „Aron Pumnul“ Scientific and Pedagogical Association; „Mihai Eminescu“ Society for Romanian Culture; Romanian Youth League in Bucovina „Junimea“; Society for Victims of Stalinist Reprisals „Golgota“; „Dragoș-Vodă“ Cultural and Sports Association; Bucovina Center for Recent Research; Charity Association „Casa Limbii Române“; Inter-regional Union „Romanian Community in Ukraine“. In Transcarpatia there are active „George Coșbuc“ Cultural Association; „Ioan Mihaly de Apșa“ Cultural Association; Regional Union „Dacia“; Romanian Youth Society „Mihai Eminescu“. In Odessa region are: „National and Cultural Association „Basarabia“ of Romanians in Odessa region; Folklore Society „Dor Basarabean“. The last society has the intention of founding „Odessa Regional Center for Romanian Culture“. The legal steps to register this center were made beginning with 2005,

înființeze un Centru Regional Odesa pentru Cultura Românească. Demersurile pentru înființarea acestui centru au fost demarate încă din anul 2005 însă până în prezent Comisia Permanentă în domeniile legalității, ordinii juridice, drepturilor cetățenilor și relațiilor internaționale a Consiliului Regional Odesa a respins cererea înaintată de conducătorii ansamblului în colaborare cu reprezentanții Uniunii Interregionale „Comunitatea Românească din Ucraina“, constatând ca fiind inutilă înființarea unui centru cultural al românilor din sudul Basarabiei.

■ Acțiuni anti-românești

Pe 29 august 2007 Ambasada României de la Kiev a fost pichetată de 4.000 de activiști ai Partidului Blocul Kucima care au protestat față de presupusele pretenții teritoriale ale României asupra Ucrainei. Manifestanții au aruncat cu ouă în clădire Ambasadei României. Forțele de ordine ucrainene nu au supravegheat manifestația, intervenind abia în urma solicitărilor repetate ale diplomaților români. La această manifestație au fost afișate pancarte cu texte ca: „București, mâinile jos de pe Ucraina!“, „MAE, spune adevărul despre pretențiile românilor!“, „UE, ia atitudine față de mințile înfierbântate ale românilor!“ sau „NATO, calmează România!“. Diplomații români de la Kiev s-au plâns de faptul că împotriva cutumei, autoritățile de la Kiev nu au informat Ambasada României cu privire la desfășurarea acestei manifestații¹⁵.

but up to now the Legal Commission of the Odessa Regional Council rejected the request forwarded by the leaders of Folklore Society „Dor Basarabean“ together with Inter-regional Union „Romanian Community in Ukraine“, saying that the founding of a cultural center of Romanians in south Bessarabia is „useless“.

■ Anti-Romanian actions

On 29th August 2007 Romanian Embassy in Kyiv was staked out by 4.000 Kuchma Block Party activists who protested against Romania's assumed territorial pretensions on Ukraine. The demonstrators threw eggs at the Romanian embassy building. The Ukrainian police forces did not supervise the demonstration, intervening only after several requests of Romanian diplomats. At this demonstration have been exposed placards with the following content: „Bucharest, hands off Ukraine! Ministry of External Affairs, tell the truth about Romanian aims! E.U., take attitude towards Romanians excited minds!“ or „NATO, calm down Romania!“. Romanian diplomats from Kyiv complained about the fact that despite the customs, authorities from Kyiv did not inform Romanian Embassy regarding this demonstration¹⁵.

UNGARIA

HUNGARY

Suprafață: 93.030 kilometri pătrați
Vecini: Austria 366 km, Croația 329 km, România 443 km, Serbia 151 km, Slovacia 677 km, Slovenia 102 km, Ucraina 103 km

Populație: 9.956.108

Distribuție etnică: unguri 92.3%, roma 1.9%, alții 5.8% (recensământ 2001)

Religii: Catolici 51.9%, Calvinisti 15.9%, Luterani 3%, Greco-catolici 2.6%, alte confesiuni creștine 1%, altele 11.1% (recensământ 2001)

Limbi folosite: maghiară (limbă oficială) 93.6%, altele 6.4% (recensământ 2001)

Demografie

Conform recensământului din anul 2001 în Ungaria și-au declarat apartenența la etnia română un număr de 7.995 de oameni, iar vorbitori de limbă română s-au declarat 8.482. La recensământul din 1990 s-au declarat etnici români 10.740 persoane și vorbitori de limbă română doar 8.730. Liderii

Area: 93,030 sq km

Border countries: Austria 366 km, Croatia 329 km, Romania 443 km, Serbia 151 km, Slovakia 677 km, Slovenia 102 km, Ukraine 103 km

Population: 9,956,108

Nationality: Hungarian 92.3%, Roma 1.9%, other or unknown 5.8% (2001 census)

Religions: Roman Catholic 51.9%, Calvinist 15.9%, Lutheran 3%, Greek Catholic 2.6%, other Christian 1%, other or unspecified 11.1%, unaffiliated 14.5% (2001 census)

Languages: Hungarian 93.6%, other or unspecified 6.4% (2001 census)

Demographics

According to the 2001 census in Hungary a number of 7.995 citizens registered as Romanian ethnics, while 8.482 registered as Romanian language native speakers. During the 1990 census 10.740 citizens registered as Romanian ethnics and 8.730 registered as Romanian language native speakers.

organizațiilor neguvernamentale românești susțin că numărul românilor din Ungaria este în jur de 20-25.000 de membri. Localitățile în care azi trăiește majoritatea românilor din Ungaria se găsesc, de la Mureș până dincolo de Crișul-Repede, de-a lungul frontierei dintre Ungaria și România, respectiv în Budapesta, unde trăiesc aproximativ 1.200 de etnici români.

Sistemul autogovernărilor minoritare din Ungaria - în ciuda numelui generos este vorba despre organizații neguvernamentale sprijinite financiar de guvernul maghiar pentru activități culturale - a fost criticat de presa românească din Ungaria. În octombrie 2007, revista „Foaia Românească“ a publicat un articol în care deplângea faptul că pozițiile de conducere din Autogovernările românești din Ungaria sunt ocupate de etnici maghiari emigrați din România în Ungaria.

■ Educația în limba maternă

Legislația maghiară permite învățământul în limba maternă. În Ungaria funcționează 11 școli generale cu predare în limba română la Aletea, Bătania, Bedeu, Chitighaz, Micherechi, Otlaca-Pustă, Apateu, Cenadul Unguresc, Leucușhaz, Săcal, Jaca. De asemenea la Giula există un liceu, Nicolae Bălcescu, cu predare în limba română. Învățământ superior în limba română există la Universitatea din Seghedin, Institutul Pedagogic „Juh-sz Gyula“, unde funcționează o catedra de Română.

O nouă școală românească a fost inaugurată pe 4 septembrie 2008, la Bătania. Clădirea a fost construită cu sprijinul Ministerului Culturii și Educației Maghiare din fondul suplimentar pentru

Leadres of Romanian NGO's in Hungary affirm that the number of ethnic Romanians living in Hungary is approximately 20.000 citizens. The cities and villages inhabited by Romanians may be found along Hungarian-Romanian border, while 1.200 citizens of Romanian origins live in Budapest.

Despite its generous name - System of self government minorities in Hungary - we are talking about non governmental organizations financially supported by the Hungarian government for cultural activities , organization that has been criticized by the Romanian press in Hungary. In October 2007, Romanian magazine „Foaia Românească“ published an article in witch complained that the ruling positions of System of self government minorities in Hungary are taken by Hungarian ethnics who emigrated from Romania.

■ Education in mother tongue

Hungarian legislation allows education in mother tongue. In Hungary there are 11 elementary schools using Romanian language in Aletea, Bătania, Bedeu, Chitighaz, Micherechi, Otlaca-Pustă, Apateu, Cenadul Unguresc, Leucușhaz, Săcal, Jaca. Aswell in Giula there is „Nicolae Bălcescu“ high-school teaching in Romanian language. At university level, Romanian language may be studied at Szegeed University where there is a Romanian Department.

A new Romanian school has been inaugurated on 4th September, 2008, at Battonya. The building has been established with the support of Hungarian Ministry of Culture and Education with extra fonds for national minorities. The

minoritățile naționale. Investiția de la Bătănia a ajuns la 220 de milioane de forinți, din care 60 de milioane s-au cheltuit pentru renovarea grădiniței, iar 160 pentru construirea unei noi școli. România a contribuit cu 100.000 de euro la achiziționarea echipamentelor de logistică necesare școlii¹⁶.

O altă problemă a învățământului în limba română în Ungaria este reprezentată de lipsa manualelor în limba română. În școlile românești sunt folosite manualele tipărite în maghiară, conform programei maghiare, însă procesul traducerii lor în română este dificil. În anul 2008 doar șase manuale au fost traduse în română, în anul 2007 cifra fiind mai mică - doar două, în vreme ce pentru minoritatea sârbă din Ungaria au fost traduse în 2007 16 manuale¹⁷.

De asemenea, de câțiva ani în școlile românești din Ungaria s-a renunțat la predarea în limba română din clasa I, preferându-se ca copiii să învețe scrisul și cititul în limba maghiară¹⁸.

■ Mass-media în limba maternă

În regiunea Seghedin este difuzat un program radio în limba română susținut de Radiodifuziunea maghiară încă din anul 1980. Redacția este la Seghedin și în prezent se confruntă cu o lipsă de personal. De asemenea există aici și o redacție de televiziune în limba română începând din anul 1982, care emite săptămânal timp de 26 de minute. Emisiuni realizate în limba română se transmit pe rețeaua de cablu la Bătănia, Bichișciaba, Chitighaz și la Giula. Programul Televiziunii Române poate fi recepționat aproape în toate localitățile populate de românii din Ungaria. Ca

financial investment reached 220 million HUF, from that 60 millions have been spent for restoration of the kindergarten and 160 million for building the new school. Romania contributed with 100.000 Euro in the project which were used for buying the required equipments¹⁶.

Another problem regarding Romanian language education in Hungary is the lack of Romanian translated textbooks. Romanian schools use textbooks printed in Hungarian and translated in Romanian, according to Hungarian curricula, but this translation is very difficult. In 2007 only six textbooks have been translated into Romanian, in 2008 their number had been reduced to two, while for the Serbian minority from Hungary there have been translated sixteen textbooks in 2007¹⁷.

Also, for some years Romanian schools from Hungary have renounced to teach in Romanian language starting first grade, preferring to teach children to write and read in Hungarian¹⁸.

■ Mass-media in mother tongue

In Szeged region is aired a radio program in Romanian language supported by the Hungarian Radio beginning with 1980. Romanian redaction is located in Szeged and in present is challenged by an acute lack of personnel. Here exists also beginning with 1982 a TV redaction for a Romanian language program aired weekly for 26 minutes. TV Romanian language programs exist on the cable network in Bătănia, Bichișciaba, Chitighaz and Giula. Romanian Television program may be viewed in almost all Romanian communities. Written mass-media is represented by

presă scrisă în Ungaria există în limba română revista „Foaia românească“, Editura de presă și cărți „NOI“, revista „Conviețuirea“ și revista „Jurnalul“.

■ Libertatea religioasă

Pe 27 iulie 2008 a avut loc o slujbă la biserica românească din Bichișciaba, la un an de la incendierea ei. Reparațiile la această biserică s-au desfășurat rapid, parohia beneficiind de sprijinul financiar al guvernelor maghiar și român¹⁹. Pe 23 iulie 2007 biserica ortodoxă din Bichișciaba a fost vandalizată și incendiată. Autoritățile maghiare au rezolvat cu promptitudine cazul: pe 26 iulie s-a anunțat că a fost descoperit făptașul, anume un tânăr maghiar de 33 de ani bolnav de schizofrenie.

În Ungaria a fost înființată încă din anul 1946 o Episcopie a Bisericii Ortodoxe Române, care funcționează și în prezent. Această Episcopie are în subordine 21 de parohii în localitățile populate de români: Aletea, Apateu, Bătania, Bichiș, Bichișciaba, Budapesta, Cenadul Unguresc, Ciorvaș, Chitighaz, Crâstor, Darvaș, Giula - Orașul Mare Românesc, Giula - Orașul Mic Românesc, Jaca, Leucushaz, Micherechi, Otlaca-Pustă, Peterd, Săcal, Seghedin, Vecherd.

■ Activitatea publică a românilor din Ungaria

Organizațiile neguvernamentale ale românilor din Ungaria sunt numeroase și cu o bogată activitate. Astfel în Ungaria funcționează: Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria, Comunitatea Cercetătorilor și Creatorilor Români din Ungaria, Societatea Culturală a Româ-

magazines such as „Foaia Românească“, „Conviețuirea“ and „Jurnalul“.

■ Religious freedom

On 27th July 2008, a divine service took place at a Romanian church in Bekescsaba, a year after it had been set on fire. The reconstruction of the church was made very fast, the parish being supported by the Romanian and Hungarian government¹⁹. On 23th July 2007 the orthodox church in Bekescsaba was vandalized and set on fire. Hungarian authorities solved this case immediately: on 26th July they announced that the author had been identified, a young Hungarian aged 33 suffering of schizophrenia.

In Hungary was founded beginning with 1946 a Bishopry of Romanian Orthodox Church, functioning up to this day. This bishopry has 21 subordinated parishes in Romanian communities: Aletea, Apateu, Bătania, Bichiș, Bichișciaba, Budapesta, Cenadul Unguresc, Ciorvaș, Chitighaz, Crâstor, Darvaș, Giula - Orașul Mare Românesc, Giula - Orașul Mic Românesc, Jaca, Leucushaz, Micherechi, Otlaca-Pustă, Petred, Săcal, Seghedin, Vecherd.

■ Public activity of Romanians in Hungary

Non-governmental organizations of Romanian in Hungary are numerous and very active. In Hungary are functioning: Cultural Union of Romanians in Hungary, Romanian Researchers and Creators Community in Hungary; Cultural Society of Romanians in Budapest;

nilor din Budapesta, Asociația Culturală Română din Chitighaz, Asociația Culturală Română din Leta Mare, Asociația Culturală a Românilor din Seghedin, Fundația pentru Cultura Română din Ungaria, Fundația „Pro Musica“, Fundația „Lucian Magdu“. De asemenea sunt recunoscute Autogovernarea pe țară a Românilor din Ungaria, Autogovernarea Română Locală, Coaliția Românilor din Ungaria. Sedința de constituire a Autogovernării pe Țară a Românilor din Ungaria din 22 martie 2007, s-a desfășurat numai în limba maghiară, reprezentanții mai multor organizații neguvernamentale românești au solicitat să depună jurământul în limba română. Cererea deputaților din partea Asociației Femeilor Ortodoxe Române din Budapesta a fost respinsă, ceea ce a provocat înaintarea unui protest scris către autoritățile maghiare, proteste semnat și de Autogovernarea Românească din Bichis, Autogovernarea Românească din Micherechi, Autogovernarea Românească din Budapesta - sectorul XI, Autogovernarea Românească din Giula, Autogovernarea Românească din Macău.

■ Acțiuni anti-românești

Pe 15 septembrie 2007 Ziua Românilor Bihoreni din satul Veherd a fost întreruptă de manifestările a doi cetățeni maghiari în stare de ebrietate care au strigat lozinci anti-românești. Conform relatării revistei Foaia Românească doi bărbați de etnie maghiară au scandat „B,d's ol-hok, takarodjatok haza!“ (Vlahi împuțiți, mergeți acasă!) și „Csonka Magyarorsz-g nem orsz-g! Vissza Trianon!“ (Ungaria ciuntită nu e țară!

Romanian Cultural Association in Chitighaz; Romanian Cultural Association in Leta Mare; Romanian Cultural Association in Szeged; Foundation for Romanian Culture in Hungary; „Promusica“ Foundation; „Lucian Magdu“ Foundation. Aswell are recognized Country Self-government of Romanians in Hungary; Local Romanian Self-government; Romanians Coalition in Hungary.

The meeting of Country Self-government of Romanians from 22nd of March 2007 was carried exclusively using Hungarian language, due to this representatives of some Romanian NGO's requested that they should be allowed to make their oath in Romanian language. The request submitted by Orthodox Women Association in Budapest was rejected. This provoked the protesting associations (Romanian Self-government in Bichis, Romanian Self-government in Micherechi, Romanian Self-government in Budapest, Romanian Self-government in Giula, Romanian Self-government in Macău) to file an official complaint for the Hungarian authorities regarding the free use of minority languages.

■ Anti-Romanian actions

On 15th September 2007 The Festival of Bihor county Romanians from Vekerd village had been interrupted by two drunk Hungarian citizens witch shouted anti-Romanian slogans. According to „Foiiai Românească“ magazine the two Hungarian men shouted: „Budos olahok, takarodjatok haza!“ (Stinking Wallachians, go home!) and „Csonka Magyarorszag nem orszag! Vissza Trianon!“ (Torn Hungary is not a country!

înapoi Trianon!). Manifestarea a stârnit panică printre sătenii din Vecherd, fiind prima de acest gen din localitate. „La noi în sat așa ceva încă nu o fost. Niciodată nu o trebuit să chemăm poliția la vreun program. De fapt, eu n-am văzut exact ce s-a întâmplat, doar am auzit că cei doi bărbați tot au strigat prostii“, a declarat Iosif Brumar, care este vicepreședintele Autoguvernării Românești din Vecherd²⁰.

Trianon vanish!). Their action spread panic among the citizens of Vekerd, being the first one of this kind. „Something like that never happened in our village before. We never had to appeal to police for any program organized by us. In fact, I have not seen exactly what happened, I just heard the two men shouting rubbish“, said Iosif Brumar, the vice-president of Romanian Self Government Organisation in Vekerd²⁰.

- 1 Scrisorile au fost puse la dispoziția Centrului de Studii pentru Resurse Românești de Uniunea Tinerilor Etnici Români din Bulgaria „AVE“
- 2 <http://assembly.coe.int/Documents/WorkingDocs/Doc08/EDOC11528.pdf>, accesat la 15.09.2008
- 3 http://www.rgnpress.ro/Eveniment/Liderul-politic-al-romanilor-din-Timoc-a-preluat-presedentia-Consiliului-Local-Bor.html#Scene_1, accesat la 15.09.2008
- 4 <http://www.timocpress.info/?p=735#more-735>, accesat la 15.09.2008
- 5 <http://2007.rgnpress.ro/Social/Vicepremierul-sarb-promite-sustinere-pentru-scoli-in-limba-romana-in-Valea-Timocului.html>, , accesat la 15.09.2008
- 6 http://www.rgnpress.ro/Social/Romanii-din-Cladava-vor-avea-o-emisiune-in-limba-romana.html#Scene_1, , accesat la 15.09.2008
- 7 http://www.rgnpress.ro/Politica/Prietenul-Traian-asteptat-cu-mesaje-antiromanesti-in-Timoc.html#Scene_1, accesat la 15.09.2008
- 8 <http://www.evz.ro/articole/detalii-articol/819415/Preot-roman-prigonit-de-sarbi/>, accesat la 15.09.2008
- 9 ZIUA de VEST, 21 august 2008
- 10 Rompres, 18 iulie 2008
- 11 http://www.rgnpress.ro/Politica/Romanii-din-Ucraina-cer-disperati-ajutor-impotriva-presiunilor-asimilationiste-ucrainiene.html#Scene_1, accesat la 15.09.2008
- 12 http://centruldestudii.ro/csrr/contact/2008/04_01contact.pdf, accesat la 15.09.2008
- 13 http://www.gardianul.ro/2007/03/31/religie-c22/biserica_romaneasca_de_la_hagi_curda_in_pericol_d_e_a_fi_demolata-s92383.html, accesat la 15.09.2008
- 14 Timpul de dimineată, Chișinău, nr. 881, 6 iunie 2008
- 15 ZIUA Nr. 4023 de sambata, 1 septembrie 2007
- 16 <http://www.rgnpress.ro/Social/Inaugurarea-noii-scoli-din-Batania.html>, accesat la 15.09.2008
- 17 http://www.rgnpress.ro/Social/Toamna-a-adus-6-manuale-noi-romanesti-in-Ungaria.html#Scene_1, accesat la 15.09.2008
- 18 http://www.rgnpress.ro/Social/Sare-pe-o-rana-deschisa.html#Scene_1, accesat la 15.09.2008
- 19 http://www.rgnpress.ro/Culte/Sperante-la-un-an-de-la-vandalizarea-bisericii-romanesti-din-Bichisciaba.html#Scene_1, accesat la 15.09.2008
- 20 http://www.foaia.hu/web/index.php?option=com_content&task=view&id=2245&Itemid=1